

Reactie op de 'Orthodox Rabbinic Statement on Christianity'.

Naar aanleiding van de 'Orthodox Rabbinic Statement on Christianity', die in december 2015 is gepubliceerd, hebben wij ds. Aart Brons (CGK), die in Jerusalem werkzaam is voor het Centrum Israël Studies (CIS), om een reactie hierop gevraagd.

Hier volgt zijn reactie:

Bedankt voor de vraag. Ik ben blij met de aandacht ervoor. Het is een bijzondere verklaring. Voor mij geldt dat temeer omdat ik een heel aantal van de ondertekenaars ken, een aantal heel goed. Zoals rabbi David Rosen en rabbi Eugene Korn, die beiden lid zijn van de Jerusalem Rainbow Group, een organisatie voor dialoog tussen Joden en christenen. Ik zit samen met Eugene in het bestuur daarvan. De verklaring is op onze vergadering in december aan alle leden uitgedeeld en met veel instemming en dankbaarheid ontvangen.

Ik heb er een artikeltje over geschreven voor het Israël-blad van de CGK, "Verbonden". Ik voeg dat bij deze mail. Het zal binnen een paar weken verschijnen. De beperking (maximaal 500 woorden) maakte het moeilijk er dieper op in te gaan. Dat wil ik wel doen tijdens mijn voorjaartournee, waarin ik wil spreken over "Hoe kijken Joden tegen christenen aan?" - om het maar eens om te keren: i.p.v. bezig zijn met vragen wat wij (moeten) vinden van Israël en Jodendom, nu eens kijken in de spiegel die zij ons voorhouden. Daarin zal het ook gaan over negatieve houdingen bij Joden, over veel pijn. Des te blijer kun je tegen die achtergrond zijn met de Verklaring van de orthodoxe rabbijnen!

De Verklaring kwam voor mij als een verrassing - we hadden het er niet eerder over gehad. Anderzijds kwam hij niet uit de lucht vallen, maar ligt hij in het verlengde van mijn ervaringen met de ondertekenende rabbi's hier in Israël, die ik ken. Het is een geweldig iets dat het in "the toxic history" tussen Joden en christenen tot deze stap gekomen is; dat er 70 jaar na de Holocaust, 50 jaar na "Nostra Aetate" deze toenadering is vastgesteld. In de huidige verklaring gaan orthodoxe (!) rabbijnen m.i. nog een stap verder dan de liberale rabbijnen die in 2000 *Dabru Emet* schreven.

Ik zie hierin de zegen van God over een veranderde houding van de kerk tegenover Israël (ook al voor die verandering komt God de dank en eer toe!). In *Nostra Aetate* en andere kerkelijke documenten (zeker ook in Nederland) zijn

dingen gezegd die een keerpunt waren. Er is een dialoog ("an honest dialogue with Jews") op gang gekomen - of eigenlijk: vele dialogen, in diverse fora en kringen, van hoog tot laag. Mijn voorgangers "Israël-werkers" uit de CGK, de Nederlands Hervormde Kerk en ook de Gereformeerde Kerken waren daar steeds actief in betrokken; het CIS trekt dat spoor door. Van vele kanten kwam, wat de Verklaring noemt "the hand offered to us by our Christian brothers and sisters". Naast dialoog-activiteiten speelden en spelen zeker ook heel praktisch uitgestoken handen, in allerlei vormen van steun, hulp- en dienstverlening een belangrijke rol. Maar dan nog - dat het tot deze Verklaring kwam is een wonder.

Bijzonder treffend is meteen het begin: "To Do the Will of our Father in Heaven" - het gaat niet om iets als tactisch aardig zijn, maar het is vanuit de overtuiging dat God wil dat stappen worden gezet op de weg naar een partnerschap tussen Joden en christenen. Net als bij samensprekingen tussen kerken: dat is wellicht de allerbelangrijkste stap: komen tot de overtuiging dat we "in Gods naam" met deze dingen bezig zijn.

Ik zou de hele verklaring kunnen doorlopen en nog heel wat uitroeptekens kunnen zetten. Typerend voor deze orthodoxe verklaring is dat er steeds wordt verwezen naar gezaghebbende stemmen uit de traditie. Er waren al bouwstenen - maar het geheel dat nu opgetrokken is is toch wel iets nieuws.

Er zijn ook wel redenen om de vreugde over de verklaring toch wat te temperen.

- Het feit dat er nu zo'n 50 ondertekenaars zijn: dat is zeker niet niks (ook "kwalitatief gezien"), maar het is daarmee bepaald nog geen consensus onder alle rabbi's. Het is eerder juist anders: het merendeel kijkt er nog heel anders tegenaan. Zelfs voor voorstanders van goede Joods-christelijke betrekkingen (zoals in NL bv. ook rabbijn Jacobs) is het al gauw een brug te ver. Laat staan voor degenen die (in het spoor van bv. rabbi Soloveitchik) niets zien in interreligieuze contacten. Er zijn diverse - soms zéér felle - negatieve reacties gekomen op de Verklaring.
- Van christelijke zijde kwamen er ook negatieve reacties, vooral uit de hoek van Messiasbelijdende Joden. Er verscheen een felle reactie op KehillaNews, anoniem geschreven. Daar kwam weer een niet minder felle reactie op terug van Joseph Shulam; ook hier is het niet koekoek één zang. Maar het punt dat aangedragen werd - "is dit niet een te makkelijke twee-wegen-leer?" - is wel van belang. Als christenen zijn we geroepen en gedreven om over Jezus als de Messias van Israël te

spreken. Als de Verklaring zou betekenen dat we daar maar mee moeten ophouden zouden we er als christenen helemaal niet blij mee kunnen zijn. Maar zo is het niet: de Verklaring is geen eindpunt of stop op theologisch doorspreken, maar een mijlpaal op een weg waarop we nog een aantal meer mijlen te gaan hebben. Aangehouden tegen de praktijk van de ontmoetingen zoals ik die ken in Israël is dit ook de bedoeling van de Verklaring.

- De Verklaring focust op dat we als Joden en christenen samen een actieve rol kunnen/moeten spelen in de verlossing van de wereld. Dat kun je opvatten als: daarin schouder aan schouder - maar wel elk in een eigen spoor. Dan dreigt van de tafel te vallen dat we als Joden en christenen ook aan elkaar boodschap hebben. De Verklaring wil een partnerschap, maar dat moet er niet een zijn waarin we los van elkaar ons eigen ding doen. Partnerschap moet uitkomen in onderlinge verbondenheid. We kunnen juist ook onderling, als Joden voor christenen, en als christenen voor Joden, het nodige voor elkaar betekenen.

Ook met deze bepaald niet geringe kanttekeningen blijf ik de Verklaring als reden tot vreugde, verwondering en dankbaarheid zien, en hoop en bid ik dat we in dit spoor nog verder zullen komen - onder de leiding en zegen van "onze Vader in de hemel".

Jerusalem, 18-01-2016

Aart Brons

ארת ברונס	Aart Brons
יצחק בן דור 5 דירה 20	Yitshak Ben Dor 5 / 20
ירושלים 93281	93281 Jerusalem
	+972 (0) 2 5718627
aartbrons@gmail.com	+972 (0) 523196714